

A jednak kolej!

Kolej wobec granicy.
Kolej jako miejsce graniczne

Konferencja naukowa

Zaproszenie

Spotkanie IV

16-17 listopada 2021

---

miejsce: Muzeum w Chorzowie,
ul. Powstańców 25

Program

Dzień I
16 listopada 2021 r.

9:00 Oficjalne otwarcie konferencji

9:10 dr Dawid Keller (Muzeum w Chorzowie), Polskie kolejowe porozumienia graniczne w okresie PRL na wybranych przykładach

9:30 dr Jakub Halor (Siemianowice Śląskie), Kolejowy ruch transgraniczny w okręgu katowickim w XIX w. we wspomnieniach Antona Oskara Klausmanna

9:50 dr Bartosz Kruk (Instytut Pamięi Narodowej we Wrocławiu), Granica państwa, a szerokość toru kolejowego. O sposobach pokonywania różnic

10:10 dr Ariel Ciechański (Instytut Geografii PAN), Zmiany granic jako determinanta dezintegracji sieci pozamiejskiego publicznego pasażerskiego transportu zbiorowego

10:30 Dyskusja i przerwa kawowa

11:00 prof. dr hab. Roman Dziergwa (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Kolej jako kreator i nośnik kultury. Linia 383 Ostrzeszów – Namysłów (1910) i dworzec ostrzeszowski w lokalnej i okazjonalnej poezji polskiej oraz w literaturze niemieckiej (Theo Harych i Emil Irmeler)

11:20 dr Marcin Jarząbek (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), Dworzec jako miejsce graniczne na ziemiach polskich 2. połowy XIX w., czyli scena dworca i dworzec na scenie

11:40 dr Grzegorz Piotrowski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), Podróż ze stacji kolejowej do nowoczesności (stacja kolejowa jako miejsce graniczne)

12:00 Karolina Załęska (Uniwersytet Warszawski), Nie-miejsca nowoczesności. Angielska powieść przemysłowa połowy wieku wobec komunikacyjnych wyzwań industrializacji

12:20 Dyskusja i przerwa kawowa

12:50 dr hab. Miron Urbaniak prof. UW. (Uniwersytet Wrocławski), Zbąszyń i Zbąszynek (Neu Bentschen) – polska i niemiecka stacja graniczna. Próba charakterystyki i porównania obu założeń stacyjnych

13:10 dr Maciej Kędziński (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Historia stacji granicznej w Zbąszynku. Od idei miasta-ogrodu do wizyty Kim Ir Sena

13:30 dr hab. Tomasz Krzemiński (Instytut Historii PAN), Dworzec kolejowy w Aleksandrowie – dzieje stacji kolejowej na granicy prusko-rosyjskiej w II połowie XIX i na początku XX w.

13:50 dr inż. Michał Jerczyński (Polskie Stowarzyszenie Miłośników Kolei), Zespół stacji granicznych Nowe Skalmierzyce–Szczypiorno–Kalisz: geneza, układ przestrzenny i architektura, funkcjonowanie, przemiany po zniesieniu granicy

14:10 dr Dariusz Opaliński (Uniwersytet Rzeszowski), Na styku dwóch światów. Realia podróżne na kolejowych przejściach granicznych między Galicją z zaborem rosyjskim

14:30 Dyskusja i przerwa obiadowa

16:00 prof. dr hab. Andrzej Mielcarek, Przepiękstwa i wykroczenia na Kolejach Rzeszy w latach 20. i 30. XX w.

- 16:20 dr hab. Mariusz W. Majewski, Przestępstwa i wykroczenia karno-skarbowe na pograniczu Śląska Cieszyńskiego, lata 1927–1939. Zarys problemu
- 16:40 dr Piotr Olechowski (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie), Kolejowe przejście graniczne PRL – ZSRR Przemysł–Mościska 2 (Medyka–Szeżynie) po II wojnie światowej. Wybrane przykłady kontrabandy
- 17:00 dr Wojciech Paduchowski (Instytut Pamięci Narodowej w Krakowie), Granice kompromisu. Małopolska Solidarność na kolei w latach 80. XX w.
- 17:20 **Dyskusja i przerwa kawowa**
- 17:50 dr hab. Tomasz Przerwa prof. UWrocław (Uniwersytet Wrocławski), Granica naturalna: niedokończona Kolej Izerska
- 18:10 Adam Paczeński (Instytut Pamięci Narodowej we Wrocławiu), Dostępność kolejowa granicznych partii Sudetów w PRL
- 18:30 Agnieszka Kołodziejka (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Stacja Fürstenberg. 1939–1945. Świadectwa / głosy / zapisy zlagrowanych Polek
- 18:50 dr Paweł Gługła (Tarnów), „Poza granicą wolności – 14 czerwca 1940 r.” Pierwszy kolejowy transport Polaków z Tarnowa do KL Auschwitz
- 19:10 **Dyskusja**

Dzień II 17 listopada 2021 r.

- 9:00 **Przywitanie prelegentów i gości**
- 9:10 dr Mateusz Nowikiewicz (Uniwersytet Wrocławski), Chińska batalia o kolej. Ruch na rzecz odzyskania praw do kolei w końcowym okresie panowania dynastii Qing (1904–1911) – próba bilansu
- 9:30 dr Piotr Uwijała (Jaworzno), Kolejowe transporty wojskowe z materiałem wojennym pozyskanym przez Polską Wojskową Misję Zakupów w Paryżu w latach 1919–1920
- 9:50 dr Jacek Jędrzyński (Uniwersytet Wrocławski), W obliczu nowych granic – ślad dyskusji nad operacyjną użytecznością niemieckiej sieci kolejowej na Pomorzu w latach 1926–1928
- 10:10 dr Zbigniew Bereszyński (Opole), Działalność Dyrekcji Kolei Rzeszy w Opolu w latach 1922–1934 w świetle materiałów zachowanych w Archiwum Państwowym w Opolu. Przyczynek do historii Górnego Śląska po podziale regionu między Polskę i Niemcy w 1922 r.
- 10:30 **Dyskusja i przerwa kawowa**
- 11:00 dr Seweryn Pieniążek (Instytut Pamięci Narodowej w Rzeszowie), Kolej wąskotorowa Przeworsk – Dynów w latach 1918–1939. Przełamywanie granic (kwestie gospodarcze oraz „rywalizacja” z transportem drogowym)
- 11:20 Paweł Jakuboszczak (Uniwersytet Wrocławski), Powstanie i funkcjonowanie Bogatyńskiej Kolei Dojazdowej w konsekwencji zmiany granic po II wojnie światowej
- 11:40 Dawid Drwal (Tarnów), Pokonując granice lokalne i globalne. Przedwojenne formy kolei w Tarnowie

- 12:00 Jarosław Szczuryk vel Szczerba (Wrocław), Kolejowy ruch graniczny na Lubelszczyźnie w latach 1915–2000
- 12:20 **Dyskusja i przerwa kawowa**
- 12:50 dr inż. Rafał Cichy (Łukasiewicz – IPS „TABOR”), dr inż. Maciej Andrzejewski (Instytut Analiz Strategicznych Fundacji Altum), Ralf Meinsen (Kompetenznetz Rail Berlin-Brandenburg GmbH), Współczesne uwarunkowania techniczne i prawne w ruchu międzynarodowym
- 13:10 dr hab. Anna Pachowicz (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie), Koleją za granicę, czyli o podróżach Polaków do pracy we Francji na początku XX w.
- 13:30 dr Jacek Kurek (Muzeum w Chorzowie), Blue Train. Granice, które przekraczamy podróżując pociągiem z dziełami artystów
- 13:50 Piotr Kałużyński (Stacja Muzeum), Jak granice przestały mieć znaczenie, czyli krótka historia eksportu lokomotyw produkcji polskiej
- 14:10 Michał Grochowski (Uniwersytet Wrocławski), Upadek PKP? O oszacowaniu ruchu pasażerskiego na polskich kolejach w latach 1960–2019
- 14:30 **Dyskusja i przerwa obiadowa**
- 16:00 Tomasz Machowski, Drewno, kamień, woda i cholera. Z dziejów budowy tunelu łupkowskiego
- 16:20 dr Bogusław Marks (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), Zduńska Wola: na skrzyżowaniu ważnych szlaków kolejowych
- 16:40 Rita Żuchowska, Białystok – węzeł wschodu
- 17:00 Jacek Jakubek (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach), Wyniki badań architektonicznych dworca Sosnowiec-Maczki
- 17:20 dr Paweł Glugla (Tarnów), „Poza granicą wolności – 14 czerwca 1940 r.” Pierwszy kolejowy transport Polaków Tarnowa do KL Auschwitz
- 17:40 **Dyskusja**
- 17:50 **Oficjalne zakończenie konferencji**

Ze względów epidemicznych organizatorzy zastrzegają sobie możliwość organizacji konferencji w formie hybrydowej i/lub online. Obrady będą transmitowane online na platformie Youtube (ale nie przechowywane, tylko streaming).

Prosimy o potwierdzenie przybycia na adres:
zapisy@muzeumwchorzowie.pl do dnia 13 listopada 2021 r.